

بررسی رابطه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم

تاریخ دریافت:

عبدالرحمن میرزاخانی^۱

تاریخ پذیرش:

صیاد درویشی^۲

چکیده

انسجام اجتماعی از موضوعاتی است که از آغاز نظریه پردازی های اجتماعی همراه مفاهیمی چون نظم گرایی، همبستگی اجتماعی، اعتماد، قانون گرایی و احساس تعلق به جامعه مورد توجه بوده است. در عصر حاضر موفقیت در اجرای برنامه های پیشگیری از جرم با رویکردهای اجتماعی و جامعه محوری، نیازمند اقدامات فرا سازمانی نهادهای مرتبط، از جمله پلیس به افزایش اعتمادسازی، همبستگی و مشارکت اجتماعی است. بنابراین تحقیق حاضر، با هدف دستیابی به رابطه انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم انجام گرفت.

روش تحقیق حاضر از نظر داده ها کمی و از نظر اهداف کاربردی و از نظر ماهیت مطالعه همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را مسئولین انتظامی استان خوزستان و اعضای گروه و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته جامعه شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز تشکیل می دهند. نمونه آماری بر اساس روش نمونه گیری ابتدا به صورت طبقه ای و سپس به صورت تصادفی ساده و فرمول تعیین حجم نمونه (اچ، اس، بولا^۳، ترجمه ایلی، ۱۹۷۵) تعداد ۹۵ نفر حجم نمونه را تشکیل می دهد. ابزار سنجش پژوهش حاضر را پرسش نامه ۲۸ سوالی انسجام اجتماعی تشکیل می دهد. اعتبار ابزار به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه که مقدار آن ۰/۸۷. تعیین گردید. و روایی آن توسط روایی صوری تایید شده است. داده های حاضر به وسیله آزمون های آماری موسوم به همبستگی پیرسون و t تک نمونه ای در بسته نرم افزاری SPSS مورد تجزیه و

۱- عضو هیئت علمی و دانشجوی دکترای مدیریت پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی
Email:cls188rahman@yahoo.com

۲- عضو هیئت علمی و دانشجوی دکترای مدیریت پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی
Email: savadshojai@yahoo.com

تحلیل قرار گرفت.

نتایج آزمون فرضیه های تحقیق نشان می دهد بین ابعاد پنج گانه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری وجود دارد که از همبستگی زیادی برخوردار می باشد.

نتایج تحقیق بیانگر آن است که انسجام اجتماعی با ضریب همبستگی معادل ۸۷٪ موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود. بنابراین توجه جدی به شاخص ها، مولفه ها و ابعاد انسجام اجتماعی در جامعه می تواند موجبات پیشگیری از جرم را به صورت پایدار فراهم آورد.

واژه های کلیدی: انسجام اجتماعی، اعتماد، قدرت تشکل های اجتماعی، قانون مداری، پیشگیری اجتماعی از جرم

مقدمه

انسجام واژه ای است که نوعی هماهنگی همراه با نظم را به ذهن متبادر می کند و در فارسی به معنای یگانه شدن، یکتایی و یگانگی کاربرد دارد (دهخدا، ۱۳۴۲). این واژه به لحاظ مفهومی، احساس مسئولیت متقابل، بین چند نفر یا چند گروه است که از اراده و آگاهی برخوردار باشند. در واقع این مفهوم، دربردارنده یک معنای اخلاقی است که متضمن وجود اندیشه یک وظیفه و یا الزام متقابل است. همچنین یک معنای مثبت از آن برمی آید وابستگی متقابل کارکردها، اجزا و یا موجودات در یک کل ساخت یافته را می رساند. به زبان جامعه شناسی، همبستگی و انسجام پدیده ای را می رساند که بر پایه آن در در سطح یک گروه یا یک جامعه، اعضا به یکدیگر وابسته و به طور متقابل نیازمند یکدیگرند (بیرو، ۱۳۷۵). این پدیده اجتناب ناپذیر، سیال و نسبی، با همفکری، همیاری و هماهنگی داوطلبانه و حضور ارادی شهروندان در انجام وظایفی که در حیطه های گوناگون مناسبات فرهنگی، مذهبی، اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی پیش روی افراد قرار می گیرد؛ شکل می گیرد (صالحی امیری، ۱۳۸۸).

انسجام گاهی با واژگانی مانند وفاق، وحدت و ... یکسان شمرده می شود؛ اگر این مفهوم را در علوم اجتماعی جستجو کنیم، در می یابیم که وفاق بر پیدایی اتفاق نظر و توافقی آشکار در یک گروه دلالت دارد. وفاق فرآیندی است که از طریق آن، اعضای یک گروه یا جامعه به توافق و اشتراک در بنیان های زندگی مشترک خود رسیده اند. وفاق و انسجام موجب به هم پیوستگی آگاهانه یک گروه و همبستگی بیشتر آن می شود؛ مشروط بر این که: اولاً قوانین، قواعد و هنجارهای مستقر و رایج، مورد قبول عموم گروه های اجتماعی و

یا گروه‌های فعال سیاسی- اجتماعی باشد؛ ثانیاً نهادهای مجری آن قوانین و هنجارها، مورد قبول همان گروه‌ها باشد؛ ثالثاً احساس هویت و وحدت در بین گروه‌های مذکور از حیث پذیرش آن قواعد و نهادها گسترش یابد (بشیریه، ۱۳۸۳).

انسجام اجتماعی از موضوعاتی است که از آغاز نظریه پردازی‌های اجتماعی همواره مورد توجه بوده است. نظریه پردازان علوم اجتماعی، خصوصاً جامعه شناسان پیشکسوت و بزرگی چون دورکیم، تونیس و پارسونز، این مفهوم را در کانون نظریه پردازی‌های خود قرار داده و به آن توجه ویژه‌ای کرده‌اند. مفهوم انسجام اجتماعی اهمیت محوری خود را تا کنون نیز در مباحث مهم جامعه شناسی حفظ کرده است، به طوری که دو پارادایم غالب در جامعه شناسی یعنی؛ نظم گرایی و ستیز گرایی و مباحث اخیر آنها، هرگز خالی از این مفهوم و مناقشات مرتبط با آن نبوده است. انسجام اجتماعی را در مقابل اختلال اجتماعی بکار می‌برند و اختلال اجتماعی با توجه به ابعادی که برای آن تعریف شده است و در این مقاله ذکر مختصری از آنها به عمل خواهیم آورد؛ بستر مناسبی برای وقوع جرم می‌باشد.

پیشگیری در یک معنای عام، عبارت است از تمامی اقداماتی که از وقوع بزه جلوگیری می‌کند. به عقیده شرمن، هر رویدادی که اعمال شود و نتیجه آن نشان دهد که از نرخ بزهکاری کاسته شده، می‌تواند پیشگیرانه قلمداد شود. با توجه به این تعریف، عده ای پیشگیری را اعم از پیشگیری کیفی، (پیشگیری از جرم از طریق اعمال مجازات ها) و پیشگیری غیر کیفی دانسته اند. عده ای دیگر از جرم شناسان (نظیر گسن) با نقد سرکوبی و غیر پیشگیرانه دانستن آن، پیشگیری را به معنایی خاص تعریف می‌کنند: مجموعه اقدامات غیر کیفی که هدف غایی آن منحصراً یا به صورت جزئی محدود کردن دامنه ارتکاب جرم و غیرممکن، دشوار و کم کردن احتمال وقوع جرم باشد (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲۲۸). در رابطه با پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم به عنوان متغیر وابسته‌ی این مطالعه گفته شده است که: پیشگیری اجتماعی کلیه‌ی اقدامات مداخله‌ای در محیط عمومی، شخصی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را شامل می‌شود. پیشگیری اجتماعی اقدامی چندنهادی است که در آن حذف علل اولیه‌ی جرم مد نظر می‌باشد.

طرح مسئله

در سال‌های اخیر به جهت پاسخگو نبودن رویکردهای سنتی و پیچیده شدن جرائم،

سازمان‌های متولی پیشگیری از جرم را بر آن داشته است که رویکرد پیشگیری اجتماعی که بر حذف علت جرم تأکید دارد اقدام نمایند ولی با وجود اقدامات صورت گرفته به نظر می‌رسد با این روند تا رسیدن به هدف مطلوب راهی طولانی در پیش است و مسئولین امر پیشگیری از جرم از جمله پلیس باید ضمن فاصله گرفتن از اقدامات سنتی، دست به اقدامات بنیادی از جمله توسعه مفاهیمی که به پیشگیری اجتماعی کمک می‌نماید، بزنند. از جمله این مفاهیم انسجام اجتماعی است. انسجام اجتماعی مفهومی است که از آن به عنوان مفهومی تأثیرگذار بر قدرت ملی، یاد می‌شود ولی اثر آن بر جرائم عمومی مورد سنجش قرار نگرفته است. لذا در این مطالعه این سؤال مطرح است که: انسجام اجتماعی چه رابطه‌ای با پیشگیری اجتماعی از جرم دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

شرایط امروزی جوامع، رشد جمعیت، رشد شهرنشینی، پیچیده‌تر شدن جرائم و ... امکان کنترل جرائم به شیوه‌های واکنشی و سلبی را به شدت کاهش داده است. این شیوه‌ی کنترل جرم برای پلیس مشکل، غیر اثربخش و پر هزینه است، علاوه بر آن در صورت موفقیت نسبی نیز اثرات احساس ناامنی ناشی از جرم به قوت خود باقی است. پیشگیری جرم از طریق حذف علت جرم یا از بین بردن فرصت ارتکاب جرم کم هزینه‌تر، اثربخش‌تر و بادوام‌تر است علاوه بر آن احساس ناامنی را نیز تا حد زیادی کاهش می‌دهد. پیشگیری اجتماعی از جرم مشارکت شهروندان در تصمیم‌سازی‌های نظم و امنیت را به دنبال دارد و این همان هدفی است که پلیس در تحقق رویکرد جامعه‌محوری خود به دنبال آن می‌باشد. در این راستا شناسایی عوامل تأثیرگذار در مهار و پیشگیری جرم برای کوتاه کردن مسیر، کم کردن هزینه‌ها، رضایت‌مندی مردم و اثربخشی بیشتر برای پلیس امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق حاضر شناسایی رابطه بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی می‌باشد که در راستای این هدف، اهداف فرعی زیر دنبال می‌شود:

- شناسایی رابطه بین اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و پیشگیری اجتماعی از جرم

- شناسایی رابطه بین احساس تعلق افراد به جامعه و پیشگیری اجتماعی از جرم
- شناسایی رابطه بین قدرت تشکل‌های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم
- شناسایی رابطه بین قانون‌مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم
- شناسایی رابطه بین برخورداری یکسان از فرصت‌ها و پیشگیری اجتماعی از جرم و اهداف کاربردی تحقیق حاضر عبارتست از:
- ارزیابی وضعیت انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم
- ارائه راه‌کارهایی در جهت بهبود انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم

فرضیات تحقیق

فرضیه‌ی اصلی

بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.

فرضیات فرعی

- بین اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- بین احساس تعلق افراد به جامعه و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- بین قدرت تشکل‌های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- بین قانون‌مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- بین برخورداری یکسان از فرصت‌ها و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌دار وجود دارد.

پیشینه تحقیق

با بررسی به عمل آمده تاکنون پژوهشی در خصوص رابطه‌ی انسجام اجتماعی و پیشگیری از جرم در ایران انجام نگرفته است، لیکن پیرامون انسجام اجتماعی، تحقیقاتی در خارج و داخل انجام پذیرفته که به برخی از آن اشاره می‌گردد:

در تحقیقات خارجی به عمل آمده در سال ۲۰۰۶ موسسه «تحقیقات سازمان ملل متحد برای توسعه ملل» در تحقیقی با عنوان: «انسجام اجتماعی، رویکردها و موضوعات» به این نتیجه رسید که سازمان‌های غیر دولتی می‌توانند نقش مهمی در افزایش انسجام اجتماعی ایفا

کنند.

در سال ۱۳۸۰ آقایان مصطفی ازکیا و غلامرضا غفاری اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران در تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه‌ی بین انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی سازمان یافته روستاییان در نواحی روستایی شهرستان کاشان» به این نتیجه رسیدند که: بین متغیرهای تحقیق، همبستگی معنی دار وجود دارد.

در سال ۱۳۸۸ آقای سید رضا صالحی امیری عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در تحقیقی با عنوان «آموزش و پرورش و انسجام اجتماعی» به این نتیجه رسید که: جامعه پذیری، ایجاد زمینه‌های ارزشی و هنجاری مشترک و کنترل اجتماعی، سازوکارهایی هستند که آموزش و پرورش به واسطه آنها انسجام جامعه را سامان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۱ تحقیقی توسط زهرا کریمی استاد یار اقتصاد دانشگاه مازندران و سایر همکارانش با عنوان «بررسی نقش انسجام اجتماعی در توسعه‌ی اقتصادی» انجام گردیده و محققین در این مطالعه به این نتیجه رسیده‌اند که: انسجام اجتماعی، اثر مثبت و معنی دار بر توسعه اقتصادی دارد.

با ملاحظه پیشینه مطالعه، تاکنون تحقیقی در رابطه با موضوع حاضر انجام نپذیرفته است و این تحقیق در نوع خود جدید است و می‌تواند از نظر نظری و کاربردی مورد استفاده قرار بگیرد.

مبانی نظری

انسجام اجتماعی

مفهوم «انسجام اجتماعی» قدمتی طولانی در ادبیات جامعه‌شناسی دارد و اولین بار توسط دورکیم جامعه‌شناس فرانسوی مطرح شد. پرسش اساسی مطرح درباره انسجام اجتماعی این بود که چه چیز و چگونه باعث می‌شود؛ با وجود رقابت دائم بین افراد برای دستیابی به منابع کمیاب در یک جامعه، آنها با صلح و سازش در کنار یکدیگر زندگی کنند (کوپ وات آل، ۱۹۹۵). از آغاز قرن ۱۹، همراه با هر تغییر اجتماعی شدیدی که باعث تزلزل در تشابهات و اشتراکات و بازسازی مصالحه و سازش‌های گذشته (و برنامه‌ها و سیاست‌های تدوین شده) آن می‌شد، مراکز پژوهشی و سیاست‌گذاری، شروع به طرح مباحثی درباره کنترل تضاد و خشونت و رقابت با سایر نظریه‌های موجود درباره شکل‌گیری نظم و انسجام

اجتماعی می کردند. پارسونز، وبر و توکویل از دیگر جامعه شناسانی بودند که نظریه های مهمی را درباره نظم و انسجام اجتماعی مطرح کردند (جانسون، ۱۹۹۸). آلن بیرو در رابطه با انسجام اجتماعی عقیده دارد: انسجام یا همبستگی اجتماعی معمولاً مفهومی را می رساند که بر پایه ی آن در سطح یک گروه یا یک جامعه، اعضا به یکدیگر وابسته اند و به طور متقابل به یکدیگر نیازمند می باشند. انسجام اجتماعی همچنین نوعی احساس ارتباط، گرایش و تعامل با دیگران است و منظور از آن احساس مسئولیت متقابل بین چند نفر یا چند گروه است، که از آگاهی و اراده برخوردار باشند (بیرو، ۱۳۶۶: ۱۴). هکتر (۱۹۸۷) مفهوم انسجام اجتماعی را با سطح، مقدار یا شدت اعضای گروه، در راستای دستیابی به اهداف جمعی مرتبط می داند (ویدگرن، ۱۹۹۷: ۷۵۵).

ایسترتلی (۲۰۰۶) بر این عقیده است که کشورهای مختلف بنا به شرایط خود تعاریف گوناگونی از انسجام اجتماعی ارائه می دهند. ایشان می نویسد: با وجود همه مطالبی که در مورد انسجام اجتماعی گفته شده است؛ انسجام اجتماعی تعریف دقیقی ندارد، به ویژه این که در کشورها و مناطق مختلف، از معنای متفاوتی برخوردار است. در کشورهای توسعه یافته، بحث های مربوط به انسجام اجتماعی، برای تداوم بخشیدن به جامعه ای فراگیر به منظور مقاومت در برابر شوک های خارجی و آثار منفی اقتصاد جهانی است، در حالی که در کشورهای در حال توسعه، مفهوم انسجام اجتماعی بیشتر در قالب تجدید و تحول ساختار نهادی به کار می رود (ایسترتلی، ۲۰۰۶: ۱۰۷).

برای محاسبه کمی میزان انسجام اجتماعی، پژوهشگران مختلف، بر یک یا چند جنبه انسجام اجتماعی تأکید کرده اند. چان و همکاران (۲۰۰۳) انسجام اجتماعی را از طریق میزان اعتماد افراد جامعه به یکدیگر، میزان کمک و همیاری افراد جامعه به یکدیگر و نیز شدت احساس تعلق افراد به جامعه، مورد محاسبه قرار دادند. ریمر و ویکسون (۲۰۰۳) و ایسترتلی (۲۰۰۶) برای برآورد انسجام اجتماعی، به میزان توانایی همکاری افراد جامعه با یکدیگر و قدرت شکل های اجتماعی تأکید کردند.

گروه پژوهشی سیاستی دولت کانادا، انسجام اجتماعی را دارای پنج بعد به شرح زیر معرفی کرده است:

- احساس تعلق - انزوا که بیانگر وجود یا نبود ارزش ها، هویت مشترک و حس تعهد به جامعه است.

- محرومیت و برخورداری که بیانگر برابری یا نابرابری در دسترسی به فرصت‌ها است.
 - مشارکت - عدم مشارکت
 - پذیرش - عدم پذیرش که بیانگر قبول تفاوت‌ها و احترام به آن‌ها در جوامع چندمذهبی یا چندحزبی است.
 - قانون مداری - عدم پایبندی به قانون که با توانایی و عملکرد نهادها در جامعه مرتبط است (جانسون، ۱۹۹۸: ۸۳)
 اکنور (۱۹۹۸) انسجام اجتماعی را متشکل از سه بعد دانسته است.
 - ارزش‌ها، فرهنگ و هویت مشترک
 - نابرابری‌های اقتصادی، اجتماعی و تقسیمات قومی، مذهبی، جغرافیایی
 - شبکه‌های ارتباطی و زیربناها
 اشمیتز (۲۰۰۰) سرمایه اجتماعی را شامل دو مولفه سرمایه اجتماعی و نابرابری در توزیع فرصت‌ها می‌داند.

سرمایه اجتماعی؛ مجموعه‌ای از ارزش‌ها، عادات اجتماعی و قواعد رفتاری است که مناسبات اجتماعی بین افراد را شکل می‌دهد و زمینه را برای همکاری، مشارکت و تعاون، به منظور ایجاد منافع جمعی و در نتیجه، ارتقای انسجام اجتماعی فراهم می‌کند.
 نابرابری در فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی، که موجب افزایش تعداد افراد محروم و به حاشیه رانده شده در جوامع می‌گردد و پیامد محتوم و اجتناب‌ناپذیر آن، محدود شدن شبکه روابط اجتماعی، افزایش بی‌اعتمادی اجتماعی، ایجاد انزوای اجتماعی و تضعیف پیوندهای اجتماعی، و به عبارت دیگر، کاهش انسجام اجتماعی، یا ممانعت از شکل‌گیری آن است (کریمی، ۱۳۹۱: ۱۸۹).

اریک (۲۰۱۱) در مورد ارتباط انسجام اجتماعی و محرومیت اجتماعی می‌نویسد: ارتباط بسیار نزدیکی بین انسجام اجتماعی و محرومیت اجتماعی وجود دارد و می‌توان آن را دو روی یک سکه دانست زیرا محرومیت ناشی از نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، از یک طرف باعث از بین رفتن هنجارهای اصلی در جامعه می‌شود و از طرف دیگر، موجب عدم مشارکت و کناره‌گیری از زندگی اجتماعی و سیاسی این قشر از افراد و القای نوعی حس بی‌ارزش بودن و محترم شمرده نشدن می‌شود. در نتیجه، این قشر از افراد محروم، حس تعلق به جامعه خود ندارند و خود را بخشی از جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، نمی‌دانند که

در نهایت، از هم گسیختگی جامعه و تضعیف انسجام اجتماعی را پدید می آورد (اریک، ۲۰۱۱).

پیشگیری از جرم

پیشگیری مجموعه اقدام‌ها و تدابیر غیر قهرآمیز است که با هدف خاص مهار بزهکاری، کاهش احتمال و وخامت جرم، پیرامون علل جرایم اتخاذ می شود. در این تعریف اقدام پیشگیرانه اقدام غیر قهرآمیزی است که بر عوامل جرم زا اعمال می شود. در واقع پیشگیری مستلزم آن است که ابتدا علت شناسی اولیه از جرم صورت بگیرد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲۲۹).

ماده (۱) لایحه پیشگیری از جرم تعریف نسبتاً جامعی از پیشگیری ارائه کرده است: «پیش بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم برای از بین بردن یا کاهش آن، پیشگیری از جرم است» در مورد انواع پیشگیری تقسیم بندی های متفاوتی از منظرهای مختلف صورت گرفته است. این تقسیم بندی ها فراتر از تقسیم بندی های صرف نظری هستند و به جنبه های متنوع مداخلات پیشگیرانه اشاره دارند (نوروزی و دیگران، ۱۳۹۰: ۳۰).

مطابق معیار زمان مداخله، به دو گونه کنشی (قبل از ارتکاب جرم) و واکنشی (پس از ارتکاب جرم)، بر اساس معیار سطح مداخله به سه دسته نخستین (برای همه افراد)، دومین (برای افراد آسیب پذیر) و سومین (برای افرادی که مرتکب جرم شده اند)، مطابق معیار قلمرو مداخله به دو دسته عمومی (با تمرکز به عوامل عمومی جرم) و اختصاصی (با تمرکز بر علل اختصاصی جرم)، بر اساس معیار سازمان مداخله کننده به سه گونه اجتماعی (نهادهای دولتی و غیردولتی فعال در مسائل اجتماعی)، انتظامی (نهاد پلیس) و قضایی (مراجع رسیدگی کننده به جرم) و مطابق نوع مداخله به کیفی (از طریق سازوکارهای نظام عدالت کیفری) دسته بندی می شود (عباچی، ۱۳۸۶: ۷۶).

پیشگیری اجتماعی از جرم

بی تردید مهم ترین و نزدیک ترین عاملی که در بروز بزهکاری نقش اساسی و مستقیمی را ایفا می کند، اراده مجرم است که گذار از مرحله انگیزه و تصمیم به ارتکاب بزه را تا

تحقق کامل آن هموار می‌کند. واقعیت آن است که دو دسته از عوامل، موجب بروز افکار و اراده‌ی مجرمانه می‌گردد. دسته اول عواملی هستند که مثل مشکلات حاد درونی از درون بر افکار و اراده‌ی فرد اثر می‌گذارد و او را به سمت بزه سوق می‌دهد، دسته دوم نیز شامل علل و عوامل بیرونی از قبیل محیط‌های ناسالم و جرم‌زا و وضعیت فرهنگی، اجتماعی و تربیتی است که زمینه ارتکاب جرم در فرد را فراهم می‌آورد. بنابراین کنترل جرم بدون در نظر گرفتن عواملی که بر اراده و انگیزه‌ی مجرمانه تأثیر داشته باشد عملاً امکان پذیر نمی‌باشد (بیات و دیگران، ۱۳۸۷: ۴۶).

پیشگیری اجتماعی برخلاف پیشگیری وضعی که بر موقعیت جرم‌زا تمرکز دارد، به مجرم احتمالی و محیط پیرامونی او می‌پردازد. پیشگیری اجتماعی خود به دو بخش رشد مدار و جمعی تقسیم می‌شود. در پیشگیری اجتماعی، تقویت سازوکارهای خودکنترلی (یا موانع اخلاقی) از یک سو، و آموختن مهارت‌های اجتماعی برای تعامل با دیگران از سوی دیگر، به نوجوانان آموزش داده می‌شود. این نوع پیشگیری، با هدف قراردادادن اصلاح فرد و جامعه، منجر به جلوگیری از جرم به صورت پایدار و همیشگی می‌شود این نوع از پیشگیری، برخلاف پیشگیری وضعی که بزه دیده مدار و سبیل مدار است؛ مجرم مدار و فرد مدار است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲۳۸).

برنامه‌های رشد مدار در صدد شناسایی عوامل خطر بزهکاری هستند تا با شناسایی آن‌ها مانع شوند تا این عوامل در کودکان و نوجوانان رشد کنند و آنان را مرتکب انحراف و سپس، جرم نمایند. پیشگیری رشد مدار بیش از آنکه در پی ارائه آموزش‌های کلی و عمومی در مورد پیشگیری از جرم به مردم باشد، بر گروه‌هایی از جوانان که عوامل خطر بزهکاری در آن‌ها شناسایی شده و در معرض خطر ارتکاب جرم هستند، تمرکز دارد (پیشگیری مرحله دوم به جای پیشگیری مرحله اول).

پیشگیری رشد مدار در صدد شناسایی موارد زیر است:

- عوامل خطری که می‌تواند نشانه روی آوردن به بزهکاری در آینده باشد؛
- عوامل حمایتی که می‌تواند احتمال ارتکاب جرم را کاهش دهد؛
- عوامل قطع کننده که می‌تواند نوجوانان یا جوانان را از استمرار فعالیت منحرفانه و یا مجرمانه منصرف سازد (ترک تکرار جرم) (کراوورد، ۲۰۰۷: ۸۸۳).

پیشگیری رشد مدار همان پیشگیری جامعه مدار است که ناظر به قشر، خاصی (اطفال)

است. این در حالی است که پیشگیری اجتماعی تمام افراد را مدنظر قرار می‌دهد. به طور کلی می‌توان گفت منظور از پیشگیری جامعه مدار، خنثی کردن عوامل جرم‌زایی است که در محیط به وجود آمده‌اند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲۶۳). عواملی همچون خانواده، مدرسه، گروه همسالان، عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، بیکاری، رسانه‌های جمعی از جمله عوامل محیطی هستند، که می‌توانند به عنوان عامل خطر یا جرم‌زا یا عامل حمایتی ایفای نقش نمایند.

انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی

در مقدمه و ادبیات تحقیق از انسجام اجتماعی به عنوان واژه‌ای ذکر شد که نوعی نظم و هماهنگی را در ذهن متبادر می‌سازد. این واژه به مدد نظریه‌های معتبر مورد بررسی و روشکافی قرار گرفت و ابعاد آن شامل قانون‌گرایی، حس تعلق به جامعه، قدرت تشکل‌های اجتماعی و برخورداری یکسان از فرصت‌ها تعیین گردید. با ملاحظه‌ی این ابعاد و تعمق در مفهوم و مولفه‌های پیشگیری اجتماعی که در نوع رشدمدار آن بر مسائل تربیتی و آموزشی اطفال، همچون لزوم احترام به قانون، تأکید می‌شود و در نوع جامعه‌مدار آن بر رفع عوامل محیطی جرم‌زا همچون رفع بیکاری، تبعیض و محرومیت تأکید می‌گردد، که در صورت چنین اصلاحاتی در جامعه، احساس تعلق افراد به جامعه بیشتر می‌شود. بنابراین فرض بر آن است که ابعاد انسجام اجتماعی قادر خواهند بود به پیشگیری اجتماعی از جرائم کمک نمایند.

تعریف عملیاتی مولفه‌های انسجام اجتماعی

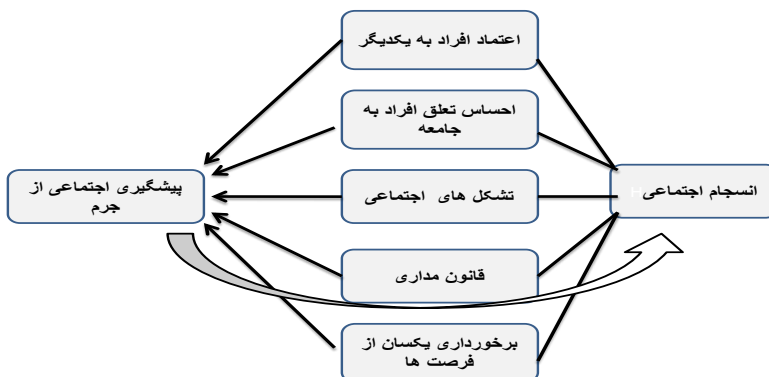
در این تحقیق مولفه «اعتماد افراد جامعه به یکدیگر» با گویه‌هایی چون؛ همکاری افراد با یکدیگر، تعامل افراد با یکدیگر (پاتنام، ۱۳۸۴: ۱۰۰)، درستکاری، صداقت، وفای به عهد، انصاف و عدالت (ذکایی، ۱۳۸۱: ۱۷) مورد سنجش قرار گرفت. مولفه «احساس تعلق افراد به جامعه» با گویه‌های احساس تعهد به جامعه، احساس هویت مشترک و ارزش‌های مشترک (فرهنگ، زبان، دین، قلمرو) مورد سنجش قرار گرفت (جانسون، ۱۹۹۸: ۸۳). مولفه «قدرت تشکل‌های اجتماعی» با گویه‌های برانگیختن احساسات ملی و مذهبی، متحد ساختن مردم، هدایت مردم در کارهای عام‌المنفعه، اطلاع‌رسانی و رابط بودن بین دولت و مردم سنجیده

شد. مولفه دیگر انسجام اجتماعی یعنی «قانون مداری» با گویه‌های رعایت قوانین توسط مردم (قوانین راهنمایی و رانندگی، رعایت نوبت، عدم مزاحمت برای سایرین)، عدم تبعیض بین مردم در ادارات دولتی و (نادری، ۱۳۹۱: ۲). مولفه «برخورداری یکسان از فرصت‌ها» به عنوان آخرین مولفه مورد بررسی در این تحقیق شامل گویه‌های برخورداری از فرصت یکسان شغل، مسکن، تحصیل، احترام و عدم تبعیض بین زنان و مردان می‌باشد.

چارچوب نظری تحقیق

از نظر اندیشمندان جامعه‌شناسی، چون (چان و همکاران، ۲۰۰۳) و (جانسون، ۱۹۹۸) مولفه‌ها و ابعاد مختلفی، مانند اعتماد افراد به یکدیگر، قانون مداری و غیره برای انسجام اجتماعی در نظر گرفته شده است، که با مفاهیم و مولفه‌های سرمایه اجتماعی همپوشانی دارند. لیکن تقویت انسجام اجتماعی، خود منجر به ارتقاء سرمایه اجتماعی می‌گردد. بنابراین با توجه به مبانی نظری این مطالعه، چارچوب نظری تحقیق حاضر را تلفیقی از نظریه‌های دانشمندانی چون جان و همکارانش (۲۰۰۳)، ایسترلی (۲۰۰۶)، ریمرد و ویکنسون (۲۰۰۳)، اشمیتز (۲۰۰۰) و جانسون (۱۹۹۸) تشکیل داده و از میان ابعاد مختلفی که این نظریه پردازان در مورد انسجام اجتماعی بر شمرده‌اند، تعداد پنج بعد شامل؛ میزان اعتماد افراد جامعه به یکدیگر، شدت احساس تعلق افراد به جامعه، قدرت شکل‌های اجتماعی، قانون مداری و برخورداری یکسان از فرصت‌ها، که از نظر محققین این مقاله برای سنجش پیشگیری اجتماعی از جرم مناسب تر می‌باشند، انتخاب گردیدند تا چارچوب نظری مقاله بر اساس مدل مفهومی زیر شکل بگیرد.

شکل (۱) مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر از نظر داده‌ها کمی و از نظر اهداف کاربردی و از نظر ماهیت مطالعه همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را مسئولین انتظامی استان خوزستان و اعضای گروه و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز تشکیل می‌دهند. نمونه آماری بر اساس روش نمونه‌گیری ابتدا به صورت طبقه‌ای و سپس به صورت تصادفی ساده و فرمول تعیین حجم نمونه (اچ، اس، بولا^۱ ترجمه ایلی، ۱۹۷۵) تعداد ۹۵ نفر حجم نمونه را تشکیل می‌دهد. ابزار سنجش پژوهش حاضر را پرسش‌نامه ۲۸ سئوالی انسجام اجتماعی تشکیل می‌دهد. این پرسش‌نامه توسط محققین به مدد تئوری‌های ملی و جهانی تدوین شده است. اعتبار ابزار به وسیله آلفای کرونباخ محاسبه که مقدار آن ۰/۸۷ تعیین گردید و روایی آن توسط روایی صوری تأیید شده است. داده‌های حاضر به وسیله آزمون‌های آماری موسوم به همبستگی پیرسون و t تک نمونه‌ای در بسته نرم افزاری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

فرضیه‌های پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و آزمون t تک نمونه‌ای تحلیل شدند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها ۸۸٪ وجود رابطه بین انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم را تأیید نمود. در ادامه به تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به هریک از فرضیات تحقیق می‌پردازیم:

• فرضیه ۱ فرعی: بین اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۱: ضریب همبستگی بین اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری sig
۹۵	۰/۷۸	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول می‌توان نتیجه گرفت که بین اعتماد افراد جامعه به یکدیگر و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن نسبتاً خوب است.

جدول شماره ۲: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه اول تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۵/۱۳	۱۴۱	۰/۰۰۰

نقیض ادعا: اعتماد افراد جامعه به یکدیگر موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.
 ادعا: اعتماد افراد جامعه به یکدیگر موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.
 با توجه به اینکه مقدار t جدول (۵/۱۳) از ۳ بیشتر است. لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه اول تأیید می شود و با سطح اطمینان ۹۵٪ می توان گفت اعتماد افراد جامعه به یکدیگر موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.
 • فرضیه ۲ فرعی: بین احساس تعلق افراد به جامعه و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۳: ضریب همبستگی بین احساس تعلق افراد به جامعه و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۰/۷۹	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول می توان نتیجه گرفت که بین احساس تعلق افراد به جامعه و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن زیاد است.

جدول شماره ۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه دوم تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۵/۲۸	۱۴۳	۰/۰۰۰

نقیض ادعا: احساس تعلق افراد به جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.
 ادعا: احساس تعلق افراد به جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.
 با توجه به اینکه مقدار t جدول (۵/۲۸) از ۳ بیشتر است؛ لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه ی دوم تأیید می شود و با سطح اطمینان

۹۵٪ می توان گفت احساس تعلق افراد به جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می گردد.
 • فرضیه ۳ فرعی: بین قدرت تشکل های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۵: ضریب همبستگی بین قدرت تشکل های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۰/۸۴	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول می توان نتیجه گرفت که بین قدرت تشکل های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن زیاد است.

جدول شماره ۶: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه سوم تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۶/۰۵	۱۴۴	۰/۰۰۰

نقیض ادعا: قدرت تشکل های اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.

ادعا: قدرت تشکل های اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

با توجه به اینکه مقدار t جدول (۶/۰۵) از ۳ بیشتر است، لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است، فرضیه ی سوم تأیید می شود و با سطح اطمینان ۹۵٪ می توان گفت قدرت تشکل های اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

• فرضیه چهار فرعی: بین قانون مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه ی معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۷: ضریب همبستگی بین قانون مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۰/۸۹	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول می توان نتیجه گرفت که بین قانون مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن زیاد است.

جدول شماره ۸: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه چهارم تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۶/۱۲	۱۴۵	۰/۰۰۰

نقیض ادعا: قانون مداری موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.

ادعا: قانون مداری موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

با توجه به اینکه مقدار t جدول (۶/۱۲) از ۳ بیشتر است؛ لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است؛ فرضیه چهارم تأیید می شود و با سطح اطمینان ۹۵٪ می توان گفت قانون مداری موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

• فرضیه پنج فرعی: بین برخورداری یکسان از فرصت ها و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه ی معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۹: ضریب همبستگی بین برخورداری یکسان از فرصت ها و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۰/۸۶	۰/۰۰۰

با توجه به نتایج جدول می توان نتیجه گرفت که بین برخورداری یکسان از فرصت ها و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن زیاد است.

جدول شماره ۱۰: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه پنجم تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۵/۸۵	۱۴۲	۰/۰۰۰

نقیض ادعا: برخورداری یکسان از فرصت ها موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.

ادعا: برخورداری یکسان از فرصت ها موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

با توجه به اینکه مقدار t جدول (۵/۸۵) از ۳ بیشتر است؛ لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و

همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است؛ فرضیه پنجم تأیید می شود و با سطح اطمینان ۹۵٪ می توان گفت برخورداری یکسان از فرصت ها موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

فرضیه اصلی تحقیق: بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۱۱: ضریب همبستگی بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم (نتایج آزمون پیرسون)

تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۰/۸۴	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول می توان نتیجه گرفت؛ که بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد و میزان همبستگی آن زیاد است.

جدول شماره ۱۲: نتایج آزمون t تک نمونه ای به منظور بررسی فرضیه اصلی تحقیق

تعداد پاسخ گویان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)
۹۵	۵/۶۵	۱۴۵	۰/۰۰۱

نقیض ادعا: انسجام اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم نمی شود.

ادعا: انسجام اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

با توجه به اینکه مقدار t جدول (۵/۶۵) از ۳ بیشتر است. لذا در ناحیه H_1 قرار دارد و همچنین چون سطح معناداری نیز از ۰/۰۵ کمتر است؛ فرضیه اصلی تحقیق تأیید می شود و با سطح اطمینان ۹۵٪ می توان گفت انسجام اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می گردد.

بحث و نتیجه گیری

الف) همانطور که در تئوری های مربوط به بحث مطرح شده و در همین تحقیق نیز مورد تأیید قرار گرفته است، میان هر یک از ابعاد پنج گانه انسجام اجتماعی با پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه اول بیانگر این است که بین اعتماد

افراد جامعه به همدیگر با پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری معادل ۷۸٪ وجود دارد که نشان دهنده همبستگی زیاد می باشد و در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. چان و همکاران (۲۰۰۳) انسجام اجتماعی را از طریق میزان اعتماد افراد جامعه به همدیگر و میزان کمک و همیاری افراد جامعه نسبت به یکدیگر محاسبه می نمایند. بنابراین می توان این گونه بیان نمود؛ اگر میزان اعتماد و همیاری افراد جامعه به همدیگر افزایش یابد، پیشگیری اجتماعی از جرم که از طریق اصلاح محیط اجتماعی صورت می گیرد تحقق می یابد و در نتیجه اعتماد اجتماعی موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می شود.

ب) نتایج آزمون فرضیه دوم بیانگر این است که بین احساس تعلق افراد به جامعه با پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری معادل ۷۹٪ وجود دارد که نشان دهنده همبستگی زیاد می باشد و میزان همبستگی آن در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. جانسون (۱۹۹۸) که احساس تعلق را بیانگر وجود یا نبود ارزش ها، هویت مشترک و حس تعهد به جامعه می داند و در این تحقیق رابطه آن با پیشگیری اجتماعی از جرم مورد تأیید قرار گرفت، نشان می دهد که توسعه هویت و ارزش های مشترک و احساس تعلق در جامعه می تواند موجب اصلاح محیط اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم گردد.

ج) نتایج آزمون فرضیه سوم بیانگر این است که بین قدرت تشکل های اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری معادل ۸۴٪ وجود دارد که نشان دهنده همبستگی زیاد می باشد و میزان همبستگی آن در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. ریمر و ویکسون (۲۰۰۳) و ایسترلی (۲۰۰۶) وجود انسجام اجتماعی را که با میزان توانایی همکاری افراد جامعه با یکدیگر و قدرت تشکل های اجتماعی مورد محاسبه قرار می دهند که در این تحقیق نیز مورد تأیید قرار گرفته است و نشان می دهد؛ اگر در جامعه توانایی و قدرت همکاری تشکل های اجتماعی در چارچوب هنجارهای پذیرفته شده جامعه گسترش یابد، می تواند موجب افزایش همبستگی اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم گردد.

د) نتایج آزمون فرضیه چهارم بیانگر این است که بین قانون مداری و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی داری معادل ۸۹٪ وجود دارد که نشان دهنده همبستگی زیاد می باشد و میزان همبستگی آن در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. از نظر جانسون (۱۹۹۸) عدم توانایی و عملکرد هنجارها در جامعه موجب عدم پایبندی به قانون می گردد. عدم پایبندی به قانون موجب بی اعتمادی اجتماعی و تضعیف پیوندهای اجتماعی می گردد (کریمی، ۱۳۹۱).

بنابراین تضعیف پیوندهای اجتماعی خود عامل گسترش ناهنجاری و جرم تلقی می‌گردد. فرضیه فوق که همسو با نظریات یاد شده مورد تأیید قرار گرفته است، نشان می‌دهد توجه به بسترها و زمینه‌های توسعه‌ی قانون‌مداری در جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می‌شود.

ه) نتایج آزمون فرضیه پنجم بیانگر این است که بین برخورداری یکسان از فرصت‌ها و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه‌ی معنی‌داری معادل ۸۶٪ وجود دارد که نشان دهنده‌ی همبستگی زیاد می‌باشد و میزان همبستگی آن در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. اریک (۲۰۱۱) معتقد است محرومیت اجتماعی و عدم برخورداری از فرصت‌های برابر در جامعه موجب کاهش هنجارهای جامعه، ضعف مشارکت اجتماعی و کاهش میل به زندگی می‌گردد. از سوی دیگر پیشگیری اجتماعی بر کاهش نابرابری‌های اجتماعی تأکید می‌نماید (بیات و دیگران، ۱۳۸۷). بنابراین فرضیه پنجم نیز همسو با نظریات فوق مورد تأیید قرار گرفت و نشان می‌دهد برخورداری یکسان از فرصت‌های جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می‌شود.

ز) نتایج آزمون فرضیه اصلی نیز بیانگر این است که بین انسجام اجتماعی و پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معنی‌داری معادل ۸۴٪ وجود دارد که نشان دهنده همبستگی زیاد می‌باشد و میزان همبستگی آن در آزمون فرضیه مربوطه نشان داده شده است. بنابراین فرضیه اصلی تحقیق نیز مطابق با مبانی نظری تحقیق مورد تأیید قرار گرفت و می‌توان گفت توجه جدی و تمرکز بر ایجاد و توسعه‌ی ابعاد و شاخص‌های انسجام اجتماعی در جامعه موجب پیشگیری اجتماعی از جرم می‌شود.

به طور کلی مهم‌ترین یافته‌های حاصل از این مطالعه به نتایجی که از تبیین فرضیه‌های پژوهش به دست آمده است برمی‌گردد. در عصر حاضر نظریه پردازان جرم‌شناسی پیشگیری علیرغم این که بر اقدامات پیش و واکنشی از وقوع جرم از طریق اصلاح شرایط محیط فیزیکی و کاهش فرصت ارتکاب جرم تأکید دارند، لیکن پیشگیری اجتماعی از جرم را از طریق اصلاح محیط اجتماعی به عنوان اقدام پیش و واکنشی مهم، اثربخش و رهیافتی خردگرا در جامعه قلمداد می‌نمایند. بنابراین توجه جدی به عوامل و مولفه‌های تاثیرگذار بر پیشگیری اجتماعی از جرم مانند ابعاد انسجام اجتماعی در جامعه می‌تواند موجبات پیشگیری از جرم را به صورت پایدار فراهم آورد. ضمناً با توجه به نتایج آزمون فرضیه‌ها و همچنین نظرات

پاسخ‌گویان در قسمت بیان آزاد مطالب در پاسخ‌نامه، متغیر قانون‌مداری در تأثیر‌گذاری بر پیشگیری اجتماعی از جرم، از اولویت بالاتری برخوردار می‌باشد.

پیشنهادها

پیشنهاد می‌گردد سازمان‌های ذیربط نسبت به تقویت شاخص‌های اعتماد به عنوان مولفه تأثیر‌گذار در انسجام اجتماعی اقدام لازم را به عمل آورند. از جمله راه‌های تقویت اعتماد ایجاد زمینه برای همکاری بیشتر افراد با یکدیگر و تعامل افراد جامعه با همدیگر است. هویت بخشی به محلات و تشکیل انجمن‌های محلی با مسئولیت افراد محله، می‌تواند زمینه بخش همکاری بیشتر افراد با یکدیگر باشد.

قلمرو مشخص و مشترک از جمله شاخص‌های موثر در احساس تعلق افراد به جامعه و در نهایت موجب تقویت انسجام اجتماعی خواهد گردید. این شاخصه مختص روستاها و شهرهای کوچک است. با تقویت این شاخصه در شهرهای بزرگ و تعیین محدوده محلات با نصب تابلو و تطبیق مرز سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات شهری با مرز محلات، می‌توان به تقویت این شاخصه کمک نمود.

منابع و مأخذ:

- بشیریه، حسین (۱۳۸۳)، عقل در سیاست، چاپ اول، تهران: انتشارات نگاه معاصر.
- بیات، بهرام؛ شرافتی پور، جعفر؛ عبدی، نرگس (۱۳۸۷)، پیشگیری از جرم با رویکرد اجتماع محور، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- بیرو، آلن (۱۳۷۵)، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران: انتشارات کیهان.
- پاتنام، روبرت (۱۳۸۴)، جامعه برخوردار، سرمایه اجتماعی و زندگی عمومی در کتاب سرمایه اجتماعی، اعتماد، دمکراسی و توسعه، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران انتشارات شیرازه.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۴۲)، لغت نامه، جلد ۸، تهران: دانشگاه تهران.
- ذکایی، محمد سعید (۱۳۸۱)، سرمایه ی اجتماعی و مشارکت مدنی؛ روزنامه حیات نو، ۷ مرداد سال سوم، شماره ۶۶۱.
- صالحی امیری، رضا (۱۳۸۸)، انسجام ملی و تنوع فرهنگی، تهران: انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- عباچی، مریم (۱۳۸۸)، پیشگیری از بزه دیدگی مکرر کودکان با تأکید بر نقش پلیس، پیشگیری از تکرار جرم و تکرار بزه دیدگی، مجموعه مقالات ارائه شده در نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- کریمی، زهرا، ابونوری؛ اسماعیل؛ زبیری، هدی (۱۳۹۱)، بررسی نقش انسجام اجتماعی در توسعه اقتصادی، فصلنامه برنامه ریزی و بودجه.
- نادری، سیاوش (۱۳۹۱)، فلسفه فرهنگ، منابع و مناشی فرهنگ، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- نجفی ابرندآبادی، حسین (۱۳۸۷)، مباحثی در علوم جنایی (تقریرات)، ویراست پنجم به کوشش شهرام ابراهیمی.
- نوروزی، بهرام؛ بارانی، محمد؛ سرکشکیان، سید محمد (۱۳۹۰)، پیشگیری از جرم از نظریه تا عمل؛ با تأکید بر نقش پلیس، تهران، شرکت ناجی نشر.
- Widegren, Orjorn (1997). Social Solidarity and Social Exchange, *Sociology*, vol 31, No 4. pp.755- 771.
- Cop e, B. (1995). *Immigration, Ethnic Conflicts and Social Cohesion*, Sydney, AUS: NLLIA Centre for Workplace Communication and Culture.
- Crawford, A. (2007), *Crime Prevention and Community Safety*, the Oxford Handbook of Criminology, 4th Edition, New York, Oxford University Press
- Eas terly, W. (2006). *Social Cohesion, Institution and Growth*. Center of Global Development Working Paper, 94.

- Jen sen, J. (1998). Mapping Social Cohesion The State of Canadian Research, Strategic Research and Analysis Directorate: Department of Canadian Heritage, Ottawa.

- UNITED NATIONS RESEARCH INSTITUTE FOR SOCIAL DEVELOPMENT (2006) Social Integration: Approaches and Issues, UNRISD Briefing Paper No. 1

- World Summit for Social Development.